

T.C.
AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

7/2000

Sayı : 72079556-610- 8713916
Konu : Soru Önergesi (7/2000)

22.09.2023

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 28.07.2023 tarihli ve 1256026 sayılı yazınız.

İlgi yazı ekinde alınan Van Milletvekili Sayın Mahmut DİNDAR tarafından Bakanlığımıza yöneltilen 7/2000 Esas Numaralı yazılı soru önergesine, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi uyarınca hazırlanan cevabi yazımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Mahinur ÖZDEMİR GÖKTAŞ
Bakan

Ek: Cevap Metni (3 sayfa)

Van Milletvekili Sayın **Mahmut DİNDAR**'a Ait 7/2000 Esas Numaralı Yazılı Soru
Önergesine İlişkin Cevap Metni

Bakanlığımızca erişilebilirlik ile ilgili ulusal politikaların belirlenmesi, mevzuatın hazırlanması ve bu politikaların hayata geçirilmesi için kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon ve iş birliği sağlanmaktadır. Erişilebilirliğin sağlanması, mevzuat kapsamında doğabilecek sorunların belirlenmesi ve kurumlara ait yapılarda erişilebilirliğin sağlanması amacıyla genel müdürlükler, büyükşehir belediyeleri, belediyeler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları gibi birçok kurum temsilcileri ile toplantılar yapılmaktadır. Erişilebilirliğin uygulanması tüm kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluğundadır.

07.07.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un 7 nci maddesinde "Yapılı çevrede engellilerin erişilebilirliğinin sağlanması için planlama, tasarım, inşaat, imalat, ruhsatlandırma ve denetleme süreçlerinde erişilebilirlik standartlarına uygunluk yapılı çevre, imar ve iskân ile ilgili her türlü iş ve işlem ile yasal düzenlemeler sağlanır." ibaresi ile Kanun'un geçici 2 nci maddesinde kamu kurum ve kuruluşlarına ait mevcut resmi yapılar, mevcut tüm yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları ve umuma açık hizmet veren her türlü yapıların engellilerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilmesi hüküm altına alınmıştır. Bahsi geçen Kanun'un geçici 2 nci ve 3 üncü maddelerine istinaden 20.07.2013 tarihinde yürürlüğe giren Erişilebilirlik İzleme ve Denetleme Yönetmeliği gereği illerde valilikler bünyesinde komisyonlar oluşturulmuş olup, yükümlülüklerin Belediyeler ve ilgili kurumlarca yerine getirmesini denetlemektedir.

Ülkemizde yapılı çevrenin planlanması, ruhsatlandırılması ve inşası ile ilgili temel yasal düzenleme olan 3194 sayılı İmar Kanunu'nun uygulama yönetmeliği "Planlı Alanlar İmar Yönetmeliği"nde yer alan erişilebilirlikle ilgili hükümler gereği, yeni tasarlanan tüm binalarda erişilebilirlik standardına uygunluk sağlamak bir zorunluluktur. 2019 yılında yeni inşa edilecek binaların erişilebilir olarak tasarlanması ve inşa edilmesi için Bakanlığımızca teknik alt yapısı oluşturularak Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına sunulan revizyon talebi Yapı Denetimi Uygulama Yönetmeliği'ne eklenmiştir.

Bakanlığımızca tüm Bakanlıklara ve ilgili kurumlara her yıl bütçe hazırlık döneminde "Erişilebilirlik Ödeneğine Yer Verilmesi" hususunda hatırlatma yazısı gönderilmektedir. Talebimiz üzerine Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından erişilebilirlik ile ilgili harcamalarının izlenebilmesi için Program Bütçede "Engellilerin Ekonomik ve Sosyal Hayata Katılımı" alt programının "Engellilerin Erişilebilirliğinin Sağlanması" faaliyeti açılmıştır.

Erişilebilirlik alanında uygulamalara hız verilmesi, bu alanda fiziksel, dijital ve zihinsel dönüşümün sağlanması ve erişilebilirlik kültürünün oluşturulması için Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından "2020 Erişilebilirlik Yılı" ilan edilmiştir. 2020/1 sayılı 2020 Erişilebilirlik Yılı Duyurusu Genelgesi 28.01.2020 tarihinde yayımlanmıştır.

Binaların, erişilebilir hale getirilebilmesi için yapılması gerekenlerin rapor olarak temin edilmesini sağlayacak ve erişilebilirlik belgesi alınmasını teşvik edecek bir formül olan Erişilebilirlik Değerlendirme Modülü (ERDEM) kullanıma açılmıştır.

Mimar ve mühendislerin tasarımın ilk aşamasından son aşamasına kadar başvurabileceği, açıklayıcı metinlerin yanı sıra mimari çizimlerin üç boyutlu görseller ile desteklendiği, aynı zamanda akademisyenler için kaynak niteliğindeki Erişilebilirlik Kılavuzu yayımlanmıştır.

Ulusal standartları baz alan ve mevzuattaki son düzenlemeleri de içeren Erişilebilirlik Kılavuzu kapsamında kurgulanan, adım adım yapılması gerekenleri görsel olarak açıklayan ve erişilebilir mekânların simülasyonu niteliğinde bir “Erişilebilirlik Animasyonu” hazırlanmıştır.

2020 Erişilebilirlik Yılı kapsamında erişilebilirlik konusunda çalışmalar yapan kamu veya özel kurum ve kuruluşlar ile gerçek kişilerin; engelli bireylerin sosyal ve ekonomik hayata katılımına ve kamu hizmetlerinden yararlanmalarına katkı sağlayan proje, uygulama ve hizmetlerini kamuoyuna duyurmak; erişilebilirlik alanında çalışmaların artırılmasını teşvik etmek amacıyla 9 kategoride “Erişilebilirlik Ödülleri” verilmiştir.

Kentlerimizi yapılandıran belediyelerin erişilebilirlik standartlarını eksiksiz olarak uygulamalarına destek olmak ve sahada yaşanan sorunlara çözüm bulunması hedefiyle belediyelerde görev yapan mimar, mühendis, tekniker ve yöneticilere yönelik “Erişilebilirlik Atölyeleri”; “Kaldırımlar”, “Yaya Geçitleri”, “Duraklar” ve “Kent Parkları” başlıklarında toplam 60 adet atölye yapılmıştır.

İnternet sayfalarının erişilebilir olarak tasarlanması ve mevcut kamu kurumu internet sayfalarının erişilebilir hale getirilmesi ve konu ile ilgili farkındalık oluşturulması amacıyla “Erişilebilirlik Atölyeleri: Web Erişilebilirlik Eğitimleri” düzenlenmiştir.

Düşme ve diğer kazaların yol açtığı yaralanma ve ölüm risklerinin en aza indirilmesi ve yaşlıların yaşam kalitesinin yükseltilmesi, aktif ve bağımsız bir şekilde hayatlarını sürdürebilmeleri, düşme ve kazaların nedenlerinin tespiti ve alınması gereken önlemlerin belirlenmesi amacıyla Bakanlığımızca çevrimiçi (webinar) olarak 14.12.2022 tarihinde “Yaşlıların Karşılaşabileceği Düşme ve Kazaların Nedenleri ve Önlenmesi Sempozyumu” düzenlenmiştir. Gerçekleştirilen Sempozyum’a yaşlılık ve engellilik alanında çalışma yapan sivil toplum kuruluşları, akademisyenler, kamu kurumları ve belediyeler katılım sağlamıştır.

Diğer taraftan Bakanlığımız tarafından, engelli bireylerin kamu sektöründe daha verimli bir şekilde istihdam edilmelerini desteklemek amacıyla alınması gereken tedbirlere yönelik 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 4 üncü maddesinin (a) fıkrası kapsamında çalıştırılan engelli bireylerin çalışma ortamında karşılaştıkları güçlükler, bulundukları kadroda sorumluluklarını yerine getirmede verimliliklerini olumlu veya olumsuz yönde etkileyen etmenleri kapsayan verileri toplamak ve bu veriler ışığında konunun mevzuat ve uygulama açısından incelenmesi amacıyla 2014 yılında “Kamuda Engelli İstihdamının Analizi” araştırması yaptırılmıştır. Araştırmada engelli bireylerin mobbinge maruz kalıp kalmadıklarına dair sorular da yer almaktadır.

Ülkemizin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme’nin uygulanmasının izlenmesinden ve teşvik edilmesinden sorumlu odak kurum olarak Bakanlığımız; engelli bireylerin herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmaksızın toplumsal hayata tam ve aktif katılımlarının sağlanmasına yönelik strateji ve ulusal politikaları koordine etmekte, engelli bireyler ile ailelerine yönelik sosyal hizmet ve destek hizmetleri sunmakta, ilgili kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği ve koordinasyonu sağlamaktadır.

Türkiye’nin engellilik politikasına ilişkin temel bakış açısının ortaya konulduğu ve engellilik alanında çerçeve kanun niteliğinde olan 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun, 2013 ve 2014 yıllarında yapılan yasal düzenlemelerle (25.04.2013 tarih ve 6462 sayılı Kanun ve 6.02.2014 tarih ve 6518 sayılı Kanun) Sözleşme’nin bakış açısı ve öngördüğü yükümlülükler doğrultusunda yeniden şekillendirilmiş ve Sözleşme ilkeleri daha belirgin olarak vurgulanarak engellilik alanında hak temelli yaklaşım güçlendirilmiştir.

Bu düzenlemelerle başta engellilik tanımı olmak üzere engelliliğe dayalı ayrımcılık ve türleri, makul düzenleme, erişilebilirlik gibi birçok tanım Sözleşme doğrultusunda düzenlenmiş, engelliliğe dayalı tüm ayrımcılık türleri yasaklanmıştır. Bunun yanı sıra, engelliliğe dayalı ayrımcılığa neden olabilecek hukuki düzenlemeler ve uygulamaların düzeltilmesini sağlamak üzere engellilere yönelik politika ve uygulamalarda hak temelli yaklaşımı geliştirmek ve mevzuata tıbbi bakıştan sosyal bakışa evrilen paradigma dönüşümünün yansıtılması amacıyla 87 kanun ile 9 kanun hükmünde kararnamede yer alan “sakat”, “çürük” ve “özürlü” ibareleri, “engelli” ibaresi ile değiştirilmiştir.

Sözleşmenin uygulanmasını teşvik etmek ve esasında engelliliğe dayalı ayrımcılıkla mücadele etmek üzere mevzuat çalışmaları ile birlikte araştırmalar, gösterge çalışmaları gibi yapısal çalışmalar, yayınlar ve seminerler gibi farkındalık çalışmaları yapılmaktadır.

Cumhurbaşkanımız Sn. Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından ilan edilen ilk Engelli Hakları Ulusal Eylem Planı ise 2 Aralık 2022 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmış olup, tüm taraflarca uygulanmasına ilişkin 2023/4 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi yayımlanmıştır.

Ulusal Eylem Planı’nın “İçermeci ve Erişilebilir Toplum” politika alanı altında yer alan: “Engellilik Alanında Hak Temelli Yaklaşımın Yaygınlaştırılması” hedefine yönelik belirlenen; “Engelli bireylere yönelik hak temelli bakış açısının yaygınlaştırılmasına ilişkin çalışmalar yapılması” eylem alanı kapsamında:

- Kamu sektöründe üst düzey görevlerde çalışan personele yönelik engellilik, ayrımcılık, makul uyumlaştırma gibi konularda hizmet içi eğitimler vasıtasıyla bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yapılacaktır.
- Kamuda görev yapan profesyonellere yönelik sektörel ve bölgesel bazda Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme ve öngördüğü yükümlülükleri içeren eğitimler düzenlenecektir. faaliyetleri ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından hayata geçirilmeye başlanmıştır.

Soru önergesinde yer alan diğer konular, Bakanlığımız görev ve faaliyet alanında olmadığından değerlendirilememiştir.